

Soạn bài Phỏng vấn và trả lời phỏng vấn - Ngữ văn lớp 11

A. TÌM HIỂU LÝ THUYẾT

I. Mục đích, tầm quan trọng của phỏng vấn và trả lời phỏng vấn

Câu 1. Kể lại một vài hoạt động phỏng vấn thường gặp trong đời sống. Trên cơ sở đó, cho biết: Người ta phỏng vấn và trả lời phỏng vấn để làm gì ?

Trả lời:

Một vài hoạt động phỏng vấn và trả lời phỏng vấn thường gặp trong đời sống như phỏng vấn xin việc làm, phỏng vấn trò chuyện với người nổi tiếng, phỏng vấn người nông dân về phát minh sáng tạo mới, ...

=> Trên cơ sở đó, ta có thể rút ra nhận xét về mục đích của phỏng vấn đó là: Không phải bất cứ cuộc trò chuyện, hỏi đáp nào cũng mặc nhiên được xem là phỏng vấn. Chỉ là phỏng vấn khi cuộc trò chuyện ấy được thực hiện nhằm mục đích rõ ràng là để thu thập thông tin về một chủ đề quan trọng, có ý nghĩa.

Câu 2: Một xã hội thực sự dân chủ văn minh không thể không đề cao vai trò quan trọng của các hoạt động phỏng vấn. Nói thế đúng hay sai? Vì sao?

Trả lời:

Tôn trọng hoạt động phỏng vấn và trả lời phỏng vấn là tôn trọng sự thật, tôn trọng quyền được bày tỏ ý kiến của công chúng, và vì thế, nó là một biểu hiện của tinh thần dân chủ trong một xã hội văn minh.

II. Những yêu cầu cơ bản đối với hoạt động phỏng vấn

1. Chuẩn bị phỏng vấn

a) Trong khâu chuẩn bị phỏng vấn, nếu chỉ xác định được sẽ hỏi cái gì, để làm gì và hỏi ai thì đã đủ chưa? Vì sao có thể coi là đã (hoặc chưa) đủ?

Trả lời:

- Trong hoạt động phỏng vấn có 5 yếu tố không thể thiếu, đó là: người phỏng vấn, người trả lời phỏng vấn, mục đích phỏng vấn, chủ đề phỏng vấn và phương tiện phỏng vấn.

- Trong câu hỏi nêu trên chưa nhắc đến phương tiện phỏng vấn (máy quay phim, máy ghi âm, thậm chí là giấy bút, sổ tay).

Soạn bài Phỏng vấn và trả lời phỏng vấn - Ngữ văn lớp 11

- Hơn thế, các yếu tố trên không tồn tại riêng rẽ mà phải gắn bó, hoà hợp với nhau, quyết định lẫn nhau. Ví như, đối tượng phỏng vấn phải phù hợp với mục đích và chủ đề phỏng vấn. Việc phỏng vấn về vấn đề gì và để làm gì quyết định việc chọn người phỏng vấn.

b) Trong phỏng vấn, phải hỏi như thế nào để đạt được mục đích phỏng vấn?

Trả lời:

Trong phỏng vấn, câu hỏi là vô cùng quan trọng. Để đạt được mục đích phỏng vấn, câu hỏi cần đảm bảo các yêu cầu sau:

- Ngắn gọn, rõ ràng
- Phù hợp với mục đích và đối tượng phỏng vấn
- Làm rõ chủ đề
- Liên kết với nhau và được sắp xếp theo một trình tự hợp lí.

Mặt khác, để có thể thu thập được nhiều nhất những thông tin như mong muốn, cần tránh những câu hỏi mà người trả lời chỉ cần đáp ngắn gọn và không giải thích thêm: có/không; đúng/sai.

2. Tiến hành phỏng vấn

a) Khi phỏng vấn, có phải bao giờ người phỏng vấn cũng chỉ sử dụng những câu hỏi đã chuẩn bị sẵn không? Tại sao?

Trả lời:

Không phải lúc nào người phỏng vấn cũng chỉ nêu những câu hỏi đã chuẩn bị sẵn. Ngược lại trong quá trình hỏi đáp, người hỏi còn cần lắng nghe lời đáp, để đưa ra những câu hỏi có tính chất "ngẫu hứng", "ứng đối". Nhằm:

- Làm cho câu chuyện liên tục, không rời rạc. Tăng sự tương tác giữa 2 bên.
- Khéo léo lái người được phỏng vấn trở lại chủ đề phỏng vấn nếu thấy họ có dấu hiệu "lạc đề" hoặc thậm chí có khi họ cố ý né tránh vấn đề.
- Gợi mở khiến họ có thể nêu ý kiến rõ ràng hơn và để có thể khai thác thêm được những thông tin cần thiết.

b) Trong quá trình phỏng vấn, người phỏng vấn cần có thái độ thế nào, ngoài sự khiêm tốn, nhã nhặn và chăm chú lắng nghe?

Soạn bài Phỏng vấn và trả lời phỏng vấn - Ngữ văn lớp 11

Trả lời:

Cuộc phỏng vấn diễn ra trong không khí thân tình, tự nhiên. Người phỏng vấn không những cần lịch thiệp, nhã nhặn, biết lắng nghe, đồng cảm với người cùng nói chuyện mà còn cần tỏ thái độ tôn trọng ý kiến của họ bằng cách chăm chú ghi chép và tránh chạm vào những chỗ có thể làm cho người phỏng vấn không vui.

c) Kết thúc phỏng vấn, người phỏng vấn cần nhớ làm việc gì để bày tỏ sự trân trọng đối với người trả lời phỏng vấn?

Trả lời:

Kết thúc phỏng vấn, người phỏng vấn không quên cảm ơn người trả lời phỏng vấn đã dành thời gian và công sức cho buổi nói chuyện. Khi mở đầu cuộc phỏng vấn, người phỏng vấn cũng cần khéo léo tìm những lời mở đầu phù hợp để gợi ra một không khí gần gũi, thân thiện cho cuộc phỏng vấn.

3. Biên tập sau khi phỏng vấn

a)

Kết quả phỏng vấn phải được trình bày trung thực. Người phỏng vấn có thể sửa lại câu trả lời cho ngắn gọn nhưng không thay đổi ý của người được phỏng vấn.

b) Buổi phỏng vấn có thể được phát trực tiếp trên truyền hình hay trên sóng phát thanh, nhưng cũng có thể được công bố sau khi đã biên tập lại. Trong trường hợp đó, kết quả phỏng vấn phải được ghi lại một cách trung thực (người phỏng vấn không được tự ý sửa chữa những câu trả lời phỏng vấn). Bài phỏng vấn phải được trình bày rõ ràng, trong sáng và hấp dẫn (có thể thêm những lời miêu tả hoặc kể chuyện ngắn gọn nếu cần). Nếu có điều kiện thì ta nên ghi lại nét mặt, ánh mắt, cử chỉ của người trả lời phỏng vấn.

III. Những yêu cầu đối với người trả lời phỏng vấn

Người trả lời phỏng vấn phải nêu thật trung thực, rõ ràng ý kiến của mình về điều được hỏi, với thái độ thẳng thắn, chân thành.

Nhưng còn yêu cầu nào mà người trả lời phỏng vấn cần cố gắng để đạt tới nữa không? (Xét ví dụ SGK trang 182)

Gợi ý trả lời:

Người được phỏng vấn không chỉ cần trả lời đúng vào điều được hỏi, bằng những ý kiến trung thực, rõ ràng mà câu trả lời còn cần được trình bày sao cho hấp dẫn.

Soạn bài Phỏng vấn và trả lời phỏng vấn - Ngữ văn lớp 11

Cụ thể, trong ví dụ đã cho, câu trả lời của Bác về tình hình Điện Biên Phủ rất hay, không chỉ vì nội dung của nó rất rõ ràng, sáng tỏ, mà còn vì cách trả lời thật thú vị, vừa thông minh và lại dễ hiểu đến không ngờ.

B. LUYỆN TẬP

Câu 1. Hãy theo dõi một buổi phỏng vấn trên truyền hình và nhận xét về người phỏng vấn và người trả lời phỏng vấn.

Trả lời:

* Về người phỏng vấn

+ Chuẩn bị kỹ

+ Câu hỏi hợp lý, có khả năng khai thác nhiều thông tin.

+ Dẫn dắt tự nhiên, khéo léo, cách giao tiếp thân tình, nhã nhặn.

+ Sử dụng tư liệu âm thanh, lịch sử...

- Về người trả lời phỏng vấn:

+ Thẳng thắn trung thực.

+ Câu trả lời rõ ràng, phù hợp với câu hỏi.

+ Thái độ giao tiếp thiện chí, chân thành, lịch thiệp.

Câu 2. Giả sử anh (chị) muốn được vào làm việc ở nơi mà mình yêu thích. Nhà tuyển dụng tiến hành phỏng vấn có nêu ra câu hỏi:

Bạn có thể nói cho tôi nghe về nhược điểm lớn nhất của mình không?

Anh (chị) sẽ trả lời như thế nào để ai cũng phải thừa nhận mình trung thực; nhưng không vì thế mà gây trở ngại cho cơ hội tìm kiếm việc làm ?

Trả lời:

Học sinh cần tự tìm trong những nhược điểm của mình một nhược điểm dễ được thông cảm nhất. Chẳng hạn có thể nêu lên những nhược điểm phổ biến sau đây: Thường ngủ dậy muộn; Rất hay tin người, ...

Soạn bài Phỏng vấn và trả lời phỏng vấn - Ngữ văn lớp 11

Câu 3. Thu thập dư luận về thị hiếu thưởng thức ca nhạc (phim ảnh, đọc truyện,...) bằng cách lần lượt tưởng tượng mình trong vai người phỏng vấn và người trả lời phỏng vấn, dự kiến những câu hỏi và câu trả lời.

Trả lời:

- Chuẩn bị các câu hỏi xoay quanh chủ đề về đọc sách, xem phim, thưởng thức văn nghệ... trong đó chú ý không nên sa vào các chi tiết vụn vặt. Mở đầu bản câu hỏi phải có lời chào và kết thúc phải có lời cảm ơn, các câu hỏi đi từ dễ đến khó.

- Việc trả lời các câu hỏi cũng cần tính chất đầy đủ và dí dỏm, phù hợp với sự cảm thụ của lứa tuổi với vấn đề được hỏi.

Có thể tham khảo bài phỏng vấn gợi ý sau đây:

Người phỏng vấn (NPV): Đạo này trong lớp chúng ta đang sôi động vì sắp có một nhóm thần tượng âm nhạc nổi tiếng về diễn trong đêm nhạc hội tại Sầm Sơn? Bạn có quan tâm đến vấn đề này không?

Người trả lời phỏng vấn (NTLPV): Ồ có chứ! tất nhiên rồi tôi thần tượng SuJu mà.

NPV: Vậy có bao giờ bạn đã hỏi âm nhạc là gì? Và đa số người ta định nghĩa như thế nào về âm nhạc hả cậu?

NTLPV: Ôi câu hỏi khó quá. Mình thích nghe nhạc vì thấy thoải mái thôi chứ chưa bao giờ hỏi nó là gì (cười lớn). Mà theo mình nghĩ thì âm nhạc nó thuộc về nghệ thuật, dùng âm thanh để diễn đạt tâm tư tình cảm. Đại khái là như thế.

NPV: Vậy bạn thích nghe thể loại nhạc nào?

NTLPV: Mình thì thuộc loại dễ nghe, nhạc nào mình cũng có thể nghe được. Từ cổ điển đến hiện đại.

NPV: Và cả thể loại ca trù cải lương?

NTLPV: Ồ tất nhiên, thi thoảng cũng có nghe nhưng về cơ bản là không thường xuyên vì nghe nào lòng quá (cười)...

NPV: Vậy theo bạn giới trẻ ngày nay hay đa số mọi người trong lớp mình thường thích nghe thể loại nhạc nào?

NTLPV: Mình không dám chắc chắn vì cái này thuộc về gu thưởng thức âm nhạc của mỗi người thôi. Nhưng mình thấy đa số giới trẻ hiện nay đều thích nghe nhạc trẻ, nhạc điện tử,...vì nó sôi động ý.

Soạn bài Phỏng vấn và trả lời phỏng vấn - Ngữ văn lớp 11

NPV: Theo cậu thì như thế nào là một tác phẩm âm nhạc hay?

NTLPV: Mình chỉ nghĩ rằng có lẽ là một tác phẩm mà được nhiều người nghe và sống được theo năm tháng..

NPV: Cảm ơn vì những chia sẻ của bạn.